

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

Затверджено
на засіданні кафедри
«Менеджмент, публічне управління та HR-технології»
прот. № 1 від 26.08.2024 р.

**ЕКОНОМІКА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
СИЛАБУС**

2024 / 2025 навчальний рік

Галузь знань	- 07 Управління та адміністрування
Спеціальність	- 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма	- «Управління фінансами, банківська справа та страхування»
Рівень вищої освіти	- перший (бакалавр)
Кількість кредитів ЄКТС	- 6 (180 годин)
Семестр	- 5

Спікери курсу

Челядінова Наталія Геннадіївна (кандидат економічних наук, доцент).

Контакти: 38 (057) 730-10-46, e-mail: chelydinova@kart.edu.ua

м. Харків, пл. Фейєрбаха, 7, ауд. 2.118

Яковенко Валентина Григорівна (кандидат економічних наук, доцент).

Контакти: 38 (057) 730-10-46, e-mail: valuniti@gmail.com

м. Харків, пл. Фейєрбаха, 7, ауд. 3.206

Куделя Вікторія Іванівна (кандидат економічних наук, доцент).

Контакти: 38 (057) 730-10-46, e-mail: kudeliya@kart.edu.ua

м. Харків, пл. Фейєрбаха, 7, ауд. 3.206

Транспорт є однією з основних складових територіального поділу праці та ключовим елементом забезпечення взаємозв'язків між різними регіонами, а також сполучною ланкою між виробництвом і споживанням. Транспортні послуги, зокрема залізничні перевезення, виконують важливу роль у забезпеченні своєчасної доставки товарів і послуг до споживачів, що дозволяє зберігати цінність продуктів та прискорює процеси відтворення.

В умовах ринкової економіки ефективний транспорт є основою для розвитку й нормального функціонування економіки країни, сприяючи внутрішньому обміну та міжнародній торгівлі. У цьому контексті, транспорт, і зокрема залізничний транспорт, є важливим елементом, який продовжує виробничі процеси в сфері обігу товарів і послуг.

Оскільки транспорт є складовою частиною матеріального виробництва, він безпосередньо впливає на створення сукупного національного продукту і доходу країни. Праця працівників транспортного сектору є продуктивною, створюючи нову вартість та додатковий продукт.

Залізничний транспорт, завдяки своїй здатності знижувати виробничі запаси та прискорювати оборотність оборотних коштів, є важливою складовою частиною економічної інфраструктури. Зростання швидкості руху на залізничному транспорті та інших видах транспорту набуває особливого значення для підвищення економічної ефективності перевезень.

Залізничний транспорт України є провідною галуззю в дорожньо-транспортному комплексі країни, забезпечуючи майже 82% вантажних та 36% пасажирських перевезень. Це підкреслює важливість залізниць у забезпеченні економічного розвитку та міжрегіональних зв'язків.

Економіка залізничного транспорту займається вивченням умов і розробкою наукових рекомендацій, які дозволяють ефективно задовольняти потреби економіки і населення в перевезеннях при мінімальних витратах.

Курс спрямований на формування та розвиток у студентів таких компетенцій:

1. **Ціннісно-сміслова компетентність** — формування розуміння важливості вдосконалення залізничних послуг для економіки, що сприяє розширенню світогляду студента.

2. **Загальнокультурна компетентність** — розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей залізничного транспорту в Україні та за її межами.

3. **Навчально-пізнавальна компетентність** — розвиток інтересу до стану та перспектив розвитку залізничного транспорту України, здатність формувати техніко-економічні дослідження для прийняття обґрунтованих економічних рішень.

4. **Інформаційна компетентність** — розвиток навичок самостійного пошуку, аналізу та відбору необхідної інформації, вміння застосовувати сучасні методи розрахунку економічної ефективності.

5. **Комунікативна компетентність** — здатність до ефективної роботи в команді, розробка групових проектів, уміння презентувати розрахунки та вести дискусії щодо вдосконалення економічної діяльності залізничного транспорту.

6. **Компетентність особистісного самовдосконалення** — розвиток навичок саморозвитку, емоційної саморегуляції, здатність використовувати набуті знання для практичної економічної та управлінської діяльності на підприємствах залізничного транспорту.

7. Здобувачі вищої освіти формують такі **спеціальні компетентності**: здатність аналізувати та прогнозувати економічні показники залізничного транспорту, вміння застосовувати сучасні методи планування та оптимізації витрат, навички фінансового менеджменту та оцінки ефективності інвестицій, компетентність у розробці тарифної політики та економічних стратегій, а також здатність інтегрувати інформаційні технології

в процесі планування.

Після завершення курсу здобувачі вищої освіти будуть **здатні** аналізувати виробничо-економічну діяльність підприємств залізничного транспорту, розраховувати та обґрунтовувати основні техніко-економічні показники, оцінювати ефективність експлуатаційної роботи залізниць, формувати плани з праці, заробітної плати, експлуатаційних витрат і собівартості перевезень, а також використовувати сучасні цифрові системи для аналізу та управління виробничими процесами.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо вас цікавить діяльність підприємств залізничного транспорту, їх ресурсне забезпечення, інфраструктура та організація виробничого процесу, ви хочете дізнатися основні фінансово - економічні результати окремих підприємств залізничного транспорту в контексті сучасного законодавства, хочете вміти виконувати необхідні розрахунки за допомогою основних техніко – економічних показників виробничого процесу, тоді вам просто обов'язково варто йти на цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння економіки, а також обізнаність в питаннях виробничих відносини й економічних інтересів сторін перевізного процесу.

Команда наших викладачів будуть готові надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння систематизації процесів господарювання, що відбуваються на залізничному транспорті та практичні рекомендації з підвищення ефективності роботи залізничного транспорту.

Курс складається з однієї лекції раз у тиждень і одного практичного заняття раз на два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

ЕКОНОМІКА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ /схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

Практичні заняття курсу передбачають виконання групових проектів, ситуаційних завдань, спеціально розроблених міні-тренінгів, дискусій та інших вправ, що сприяють не тільки якісному засвоєнню теоретичних знань, але й допомагають у відпрацюванні практичних навичок у сфері розбудови транспортної системи України, зокрема, залізниць.

Ресурси курсу

Ресурси курсу з економіки залізничного транспорту включають навчальні матеріали,

підручники, наукові статті та інтернет-ресурси, що охоплюють теоретичні аспекти та практичні завдання.

Теми курсу

Тема 1. Особливість організації праці на залізничному транспорті. Робочий час і час відпочинку залізничників. Баланс часу робочого дня. Регулювання робочого часу на залізничному транспорті. Режим праці та відпочинку. Особливості роботи в нічний час та святкові дні. Вплив тривалості зміни на продуктивність праці. Спеціальні умови для роботи в екстремальних умовах.

Тема 2. Продуктивність праці на залізничному транспорті. Методи визначення продуктивності праці. Шляхи підвищення продуктивності праці. Основні показники продуктивності праці. Методи визначення продуктивності праці. Фактори, що впливають на продуктивність. Шляхи підвищення продуктивності праці. Використання технологічних нововведень для підвищення продуктивності.

Тема 3. Показники продуктивності праці на залізниці та структурних підрозділів. Методи визначення наявної та облікової чисельності. Показники продуктивності на рівні залізниці. Показники продуктивності структурних підрозділів. Методи визначення наявної чисельності. Методи визначення облікової чисельності. Порівняння ефективності різних структурних підрозділів.

Тема 4. Організація заробітної плати на залізничному транспорті. Номінальна та реальна заробітна плата. Тарифна система. Структура заробітної плати на залізничному транспорті. Номінальна та реальна заробітна плата. Тарифна система на залізничному транспорті. Вплив тарифної системи на мотивацію працівників. Механізми коригування заробітної плати.

Тема 5. Сутність та поняття заробітної плати. Надбавки, доплати, премії. Шляхи удосконалення заробітної плати. Основні елементи заробітної плати. Надбавки за складні умови праці. Доплати за додаткові навантаження. Премії за досягнення результатів. Шляхи удосконалення заробітної плати на залізниці.

Тема 6. Експлуатаційні витрати на залізничному транспорті. Класифікація експлуатаційних витрат. Номенклатура витрат. Витрати на технічне обслуговування рухомого складу. Витрати на утримання інфраструктури. Витрати на оплату праці. Класифікація експлуатаційних витрат. Номенклатура витрат у залізничному транспорті.

Тема 7. Собівартість залізничних перевезень. Поняття вартості та собівартості. Методи визначення собівартості перевезень. Поняття вартості та собівартості перевезень. Методи калькулювання собівартості. Визначення змінних та постійних витрат. Вплив собівартості на цінову політику. Порівняння собівартості перевезень на різних транспортних шляхах.

Тема 8. Собівартість одиниць експлуатаційної роботи. Шляхи визначення собівартості перевезень. Визначення собівартості одиниць перевезень. Методи аналізу собівартості одиниць роботи. Фактори, що впливають на собівартість. Шляхи зниження собівартості перевезень. Вплив економії на собівартість на фінансові результати.

Тема 9. Економічна ефективність реконструкції матеріально-технічної бази залізничного транспорту. Оцінка економічної ефективності реконструкції. Визначення основних параметрів реконструкції. Аналіз впливу реконструкції на зниження витрат. Порівняння варіантів реконструкції. Прогнозування довгострокових результатів реконструкції.

Тема 10. Економічна ефективність електрифікації залізничного транспорту. Оцінка економічної ефективності електрифікації. Порівняння витрат на електрифікацію з іншими варіантами. Визначення строків окупності проектів електрифікації. Вплив електрифікації на зменшення експлуатаційних витрат. Екологічні переваги електрифікації

залізниць.

Тема 11. Економічна ефективність реконструкції господарств руху, автоматики, телемеханіки та зв'язку, електропостачання. Визначення економічної ефективності реконструкцій. Порівняння результатів реконструкцій в різних сегментах. Методи оцінки впливу на продуктивність перевезень. Розрахунок строків окупності інвестицій. Прогнозування економічних вигод від реконструкцій.

Тема 12. Основні засоби, показники їх використання. Класифікація основних засобів залізничного транспорту. Показники ефективності використання основних засобів. Амортизація та її вплив на фінансові показники. Визначення показників використання рухомого складу. Стратегії оптимізації використання основних засобів.

Тема 13. Обігові кошти, показники їх використання. Поняття обігових коштів. Методи розрахунку обігових коштів. Оцінка ефективності використання обігових коштів. Вплив обігових коштів на ліквідність підприємства. Шляхи покращення використання обігових коштів

Тема 14. Тарифи на вантажні та пасажирські перевезення, шляхи удосконалення залізничних тарифів. Структура тарифів на вантажні перевезення. Структура тарифів на пасажирські перевезення. Методи коригування тарифів. Шляхи удосконалення тарифної політики. Вплив тарифів на конкурентоспроможність залізниць.

Тема 15. Фінанси залізничного транспорту, їх функції. Основні фінансові функції залізничного транспорту. Планування фінансів залізниць. Контроль фінансових потоків. Оцінка фінансових результатів діяльності. Ризики у фінансуванні залізничного транспорту.

Тема 16. Доходи залізниць. Основні джерела доходів залізниць. Оцінка доходів від вантажних перевезень. Оцінка доходів від пасажирських перевезень. Додаткові джерела доходів. Вплив доходів на фінансові результати

Тема 17. Прибуток та рентабельність залізниць, шляхи їх підвищення. Аналіз прибутку залізниць. Показники рентабельності. Шляхи підвищення рентабельності. Вплив інвестицій на прибуток. Стратегії підвищення прибутковості та конкурентоспроможності.

Практичні заняття з курсу охоплюють низку завдань, спрямованих на освоєння різних аспектів економічної діяльності залізничного транспорту. Студенти працюють над рішенням задач з визначення обсягів роботи залізничного транспорту, зокрема вивчають методи розрахунку та планування чисельності працівників, а також аналізують баланс робочого часу. Крім того, на практичних заняттях розв'язуються задачі щодо визначення показників продуктивності праці та планування фонду заробітної плати. Особливу увагу приділено завданням, які стосуються планування експлуатаційних витрат, визначення собівартості перевезень, а також аналізу впливу якісних показників на собівартість. Студенти також розв'язують задачі з розрахунку середньомісячної заробітної плати, вивчають тарифи на залізничні перевезення та фінанси залізниць. Крім того, особлива увага приділяється задачам з визначення доходів на залізничному транспорті.

Правила оцінювання

Форми та методи оцінювання

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ зі змінами та доповненнями – <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-prokontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: виконання практичних завдань, усне і письмове опитування,

відповіді на тестові завдання за темами курсу, тестовий модульний контроль, залік.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		Мах кількість балів
Усне опитування		15
Виконання практичних завдань		25
Тестові завдання за темами курсу		20
Підсумок		60

Визначення назви за державною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Академічна доброчесність

Кодекс академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту доступний за посиланням: <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>.

Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти доступне за посиланням: https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/poloz_zap_plagiat.pdf

Інтеграція здобувачів освіти із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції здобувачів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних та телекомунікаційних технологій.